

ENLi seisukohad parlamentaarse kuulamise teemal „alaealiste töösuhteid reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete vastavusele noorte tööturule sisenemise ootusele“

ENL nõustub, et alaealiste töötamine on ülereguleeritud. Alaealiste töötamise eesmärk on neile tööharjumuse loomine. Ülereguleerimise tulemusena kaob tööandjatel üleüldine huvi noor tööle võtta või võetakse alaealisi tööle mitteametlikult. Pigem tuleks keelustamise asemel rõhuasetus seada tööülesannetest tulenevate ohtude ja kahjulike tingimuste teavitamisele ja õpetada nendega toimetulemist või lahendamist.

ENL toob välja mitu vastuolulist punkti:

- **TLS § 8 lg 2** „Alaealise seaduslik esindaja ei tohi anda nõusolekut koolikohustusliku alaealise töötamiseks koolivaheajal rohkem kui pooleks iga koolivaheaja kestusest.“

Võttes arvesse haridus- ja teadusministri määrust „2013/2014. õppeaasta koolivaheajad“ (RT I, 04.01.2013, 40) ning üldist tava ja praktikad, on Eestis kaks ühe nädalast koolivaheaga, üks kahe nädalane koolivaheag ja suvevaheag kestusega ca 12 nädalat. Regulatsioon, mille kohaselt ei ole koolikohustuslikul alaealisel võimalik töötada rohkem kui pool aega iga koolivaheaja kestusest, kahjustab alaealise huve töösuhtesse astumisel, sest üldine tava on, et tööandjad peavad ebamõistlikuks sõlmida lühiajalisi lepinguid. Arvestades alaealiste võimalusi töötamiseks koolivaheagadel, mil elavneb näiteks turism, kauplemine ja teenindamine, oleks (alaealise ja tööandja) mõlema poole huvideks sõlmida leping ajaliselt võrdselt koolivaheaja kestusega. Sellise võimaluse loomiseks peaks olema võimalik arvesse võtta alaealiste individuaalseid omadusi ning luua seadusandlikule esindajale võimalus anda koolikohustusliku alaealise töötamiseks nõusolek iga koolivaheaja kogukestuseks.

- **TLS § 8 lg 3** „Töölepingu sõlmimiseks 7–14-aastase alaealisega taotleb tööandja tegevuskohajärgselt tööinspektorilt nõusoleku. Taotluses esitab tööandja andmed alaealise töötingimuste, sealhulgas töö tegemise koha ja töökohustuste, vanuse ja koolikohustuslikkuse kohta.“

ja

TLS § 8 lg 4 „Kui tööinspektor on kindlaks teinud, et töö ei ole alaealisele keelatud ja alaealise töötingimused on kooskõlas seaduses nimetatud nõuetega ning alaealine soovib tööd teha, annab tööinspektor tööandjale käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud nõusoleku.“

Tööandjad ei ole huvitatud 7-14-aastaste alaealistega töölepingu sõlmimiseks, sest see toob kaasa liigseid ja ebamõistlikke kohustusi ja ajakulu. Iga töölepingu sõlmimiseks individuaalne tööinspektori nõusoleku taotlemine võiks olla asendatud üldise vastavasisulise tööinspektori hinnanguga ametikohale. Seega on tööandjal ametikoha loomisel võimalus saada üldine hinnang, kas kõnealusele ametikohale on lubatud tööle võtta ka 7-14-aastaseid alaealisi. Sellisel juhul vähenevad tööandjale laskuv ajakulu ja lisakohustused ning lihtsustub iga eraldiseisva töölepingu sõlmimise võimalus 7-14-aastase alaealisega.

Üldmainitud asjaoludest tulenevalt on töölepingu poolte huve kahjustav ka kehtiv **TLS § 8 lg 6**, mille kohaselt on tööleping tühine kui puudub tööinspektori nõusolek.

- **TLS § 43 lg 4 p 1 - 4** „Kui tööandja ja töötaja ei ole kokku leppinud lühemas tööajas, on täistööaeg (lühendatud täistööaeg):

- 1) 7–12-aastaselt – 3 tundi päevas ja 15 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul;
- 2) 13–14-aastaselt või koolikohustuslikul töötajal – 4 tundi päevas ja 20 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul;
- 3) 15-aastaselt töötajal, kes ei ole koolikohustuslik – 6 tundi päevas ja 30 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul;
- 4) 16-aastaselt töötajal, kes ei ole koolikohustuslik, ja 17-aastaselt töötajal – 7 tundi päevas ja 35 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul.“

ja

TLS § 43 lg 5 „Kokkulepe, millega kohaldatakse summeeritud tööaja arvestust alaealise töötaja suhtes käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud piirangut ületades, on tühine.“

Töötaja kokkuleppimisel tuleks arvestada iga alaealise individuaalsete omaduse ja võimekusega ning igale tööle omaste tunnustega. Kuigi seadusandja eesmärk on tagada antud regulatsioonidega alaealise koolikohustuse täitmine ning mitte piirata arenguvõimet, siis oleks mõistlik anda alaealise seaduslikule esindajale õigus anda nõusolek kokkuleppele, mille kohaselt on alaealise tööaeg seaduses lubatust pikem, kui see ei kahjusta alaealise huve. Lisaks leiame, et noor peab saama kätte võimalikult elulähedase töökogemuse. Seega tuleb lubada teha noortel tööd täistööajaga. Praegune regulatsioon soodustab noortel sellise arusaama kujunemist, et nemad ei peagi tegema tööd samaväärselt kui nende vanemad ning soodustab sellise käitumisharjumuse teket, mille kohaselt rõhutab alaealine pahatahtlikult oma võimetust erinevates olukordades.

- **TLS § 44 lg 2** „Ületunnitöö kokkulepe alaealisega on tühine.“

Olukorras, kus töösuhtes on alaealise täistööaeg on sätestatud vastavalt TLS § 43 lg 4 p 1 – 4, on ebamõistlik määrata tühiseks alaealisega ületunnitöö kokkulepe, kui ettenägematute asjaolude tõttu ja mõlema poole huve arvestades ei oleks ületunnitöö alaealise kahjulik ning selleks on seadusliku esindaja nõusolek. Seejuures võib alaealise kaitseks määrata ka

ületunnitöö piirmäära summaarselt või ühe päeva kohta.

- **TLS § 51 lg 2 p 1 - 4** „Tühine on kokkulepe, mille kohaselt:
 - 1) 7–12-aastasele alaealisele töötajale jääb 24-tunnise ajavahemiku jooksul vähem kui 21 tundi järjestikust puhkeaega;
 - 2) 13–14-aastasele alaealisele või koolikohustuslikule töötajale jääb 24-tunnise ajavahemiku jooksul vähem kui 20 tundi järjestikust puhkeaega;
 - 3) 15-aastasele alaealisele töötajale, kes ei ole koolikohustuslik, jääb 24-tunnise ajavahemiku jooksul vähem kui 18 tundi järjestikust puhkeaega;
 - 4) 16-aastasele alaealisele töötajale, kes ei ole koolikohustuslik, ja 17-aastasele töötajale jääb 24-tunnise ajavahemiku jooksul vähem kui 17 tundi järjestikust puhkeaega.“

Ülaltoodud argumentide kohaselt tuleks ka antud regulatsioonis võtta arvesse alaealise individuaalseid omadusi ja töö iseloomu ning anda alaealise seaduslikule esindajale õigus anda nõusolek kokkuleppele, mis kaldub kõrvale seaduses sätestatud alaealise töötaja järjestikuse puhkeaja regulatsioonist. Alaealise töötaja järjestikuse puhkeaja ebamõistlikku vähendamise ära hoidmiseks võib sätestada kohustusliku piirmäära.